

GEOGRAFIA KLASY: 3E, 3G - wymagania edukacyjne: *Oblicza geografii 2*, zakres rozszerzony Nowa Era

Poziom wymagań						
Nr lekcji	Temat lekcji	konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
I. PRZEMIANY POLITYCZNE I GOSPODARCZE ŚWIATA						
1.	Lekcja organizacyjna					
2.	Klasyfikacja państw świata	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>morskie wody wewnętrzne, wody terytorialne, wyłączna strefa ekonomiczna</i> • wymienia najczęstsze kryteria przyjmowane podczas formułowania definicji państwa • wymienia kryteria podziału ustrojów politycznych państw świata • wymienia państwa mające dwie stolice i wskazuje je na mapie	Uczeń poprawnie: • wymienia czynniki wpływające na zmianę liczby państw na świecie • wskazuje na mapie świata przykłady krajów, których granice nawiązują do warunków przyrodniczych lub zostały wyznaczone w sposób sztuczny	Uczeń poprawnie: • analizuje zmiany liczby państw w Europie i na świecie • przedstawia podział terytorialny mórz i oceanów • analizuje podział wpływów na Antarktydzie	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda zgodnie z postanowieniami międzynarodowymi stanowi obszar międzynarodowy, objęty całkowitym zakazem eksploatacji surowców mineralnych	Uczeń poprawnie: • prognozuje zmiany liczby państw na podstawie wiedzy o problemach współczesnego świata
3.	Zmiany na mapie politycznej świata	• wymienia okresy w historii powszechnej, które wpłynęły na obecny układ państw na mapie politycznej świata • wymienia państwa powstałe w Europie po 1989 r.	• wymienia czynniki wpływające na współczesny podział polityczny świata • odczytuje na mapach aktualny podział polityczny świata • wskazuje przykłady państw będących niegdyś kolonią • podaje przykłady nowo utworzonych państw na świecie	• analizuje kształtowanie się mapy politycznej świata do 1989 r. • analizuje następstwa przemian społeczno-ustrojowych po 1989 r.	• ukazuje na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • opisuje wybrane ustroje polityczne na świecie	• wyjaśnia na wybranych przykładach procesy, w których wyniku powstały nowe państwa pozaeuropejskie • wyjaśnia wpływ kształtowania się podziału politycznego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej
4.	Mierniki poziomu rozwoju krajów	• wymienia główne mierniki i wskaźniki rozwoju społeczno-gospodarczego • wymienia przykłady państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego	• definiuje wybrane ekonomiczne mierniki wzrostu gospodarczego • porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju gospodarczego	• charakteryzuje HDI • porównuje składowe HDI w wybranych państwach	• opisuje przestrzenne zróżnicowanie wartości PKB i HDI na świecie • omawia podstawowe cechy gospodarcze, demograficzne i społeczne państw o różnym poziomie rozwoju gospodarczego • wyjaśnia wpływ rozwoju społeczno-gospodarczego świata na inne elementy przestrzeni geograficznej (<i>Interakcje</i>)	• uzasadnia potrzebę konstruowania syntetycznych mierników rozwoju społeczno-gospodarczego, np. HDI

5.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemiany polityczne i gospodarcze świata</i>					
II. LUDNOŚĆ I URBANIZACJA						
6.	Liczba ludności świata i jej zmiany	Uczeń poprawnie: • wymienia i wskazuje na mapie świata najludniejsze państwa • podaje różnice w zaludnieniu wg kontynentów • wymienia przykłady państw o wysokim i niskim współczynniku przyrostu naturalnego	Uczeń poprawnie: • omawia etapy zaludniania Ziemi • podaje czynniki wpływające na zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego	Uczeń poprawnie: • analizuje liczbę ludności świata i jej zmiany • oblicza tempo zmian liczby ludności na danym obszarze za pomocą wskaźnika dynamiki • analizuje zróżnicowanie przyrostu naturalnego na świecie	Uczeń poprawnie: • wyjaśnia przyczyny oraz skutki tempa wzrostu liczby ludności w skali globalnej i regionalnej • ukazuje na przykładach konsekwencje wysokiego współczynnika przyrostu naturalnego • wyjaśnia wpływ zmian ludnościowych na środowisko przyrodnicze i inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej (<i>Interakcje</i>)	Uczeń poprawnie: • prognozuje zmiany liczby ludności świata i poszczególnych kontynentów
7.	Teoria rozwoju demograficznego	• wymienia teorie rozwoju społeczeństw • wymienia fazy przejścia demograficznego • wymienia przykłady państw znajdujących się w poszczególnych fazach przejścia demograficznego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna</i>, <i>implozja demograficzna</i>	• charakteryzuje etapy rozwoju demograficznego ludności na postawie wykresu • wymienia fazy przejścia demograficznego, w których następuje eksplozja demograficzna • wymienia przyczyny eksplozji demograficznej oraz implozji demograficznej	• analizuje model przejścia demograficznego na wybranych przykładach • analizuje fazy przejścia epidemiologicznego na wybranych przykładach • opisuje etapy rozwoju demograficznego ludności na przykładach wybranych państw świata • opisuje przestrzenne zróżnicowanie eksplozji demograficznej i implozji demograficznej	• analizuje przyczyny i skutki eksplozji demograficznej i implozji demograficznej	• ukazuje przyczyny zmian demograficznych i epidemiologicznych w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo
8.	Zróżnicowanie demograficzne społeczeństw	• podaje przykłady społeczeństwa młodego i starego • odczytuje z wykresów średnią długość trwania życia w wybranych krajach świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>współczynnik feminizacji</i>, <i>współczynnik maskulinizacji</i>	• wskazuje czynniki kształtujące strukturę wieku ludności • wymienia typy demograficzne społeczeństw • charakteryzuje społeczeństwa młode, zastojowe i stare na przykładach wybranych państw świata	• analizuje strukturę wieku i płci ludności na przykładach wybranych państw świata (na podstawie danych statystycznych) • wyjaśnia konsekwencje starzenia się społeczeństwa • oblicza współczynnik feminizacji i współczynnik maskulinizacji	• omawia problemy społeczno-gospodarcze związane ze starzeniem się społeczeństw wybranych krajów Europy Zachodniej • analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności pod względem przeciętnej długości trwania życia, dzietności oraz umieralności niemowląt	• prognozuje zmiany udziału głównych grup wiekowych ludności Unii Europejskiej na podstawie różnorodnych źródeł

9.	Rozmieszczenie ludności na świecie	- wymienia typy obszarów wg podziału ze względu na aktualny stopień zaludnienia - podaje główne cechy rozmieszczenia ludności na świecie - wymienia obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia na świecie - określa gęstość zaludnienia na poszczególnych kontynentach	- omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozmieszczenia ludności na świecie - wskazuje obszary największej i najmniejszej koncentracji ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej - przedstawia przyczyny dużej koncentracji ludności na wybranym obszarze - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranych państw	- analizuje rozmieszczenie ludności na świecie na podstawie mapy tematycznej - wykazuje wpływ barier osadniczych na rozmieszczenie ludności na świecie - porównuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo - analizuje wpływ czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych na rozmieszczenie ludności na świecie	- ukazuje przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na świecie - analizuje wskaźniki gęstości zaludnienia w wybranych państwach	wyjaśnia, dlaczego w analizach demograficznych stosuje się wskaźnik gęstości zaludnienia i wskaźnik fizjologicznej gęstości zaludnienia
10.	Przyczyny i konsekwencje migracji ludności	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty</i> - podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie migracji zagranicznych na podstawie mapy tematycznej	- klasyfikuje migracje - wyjaśnia przyczyny migracji - podaje kierunki współczesnych migracji zagranicznych na świecie - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego ludności	- charakteryzuje przyczyny i konsekwencje migracji ludności w różnych państwach - analizuje kierunki współczesnych migracji zewnętrznych i wewnętrznych - podaje pozytywne i negatywne skutki ruchów migracyjnych	wymienia rodzaje i przyczyny uchodźstwa oraz podaje przykłady tego rodzaju migracji	opisuje problem uchodźstwa na wybranych przykładach
11.	Zróżnicowanie rasowe i narodowościowe ludności	- wymienia główne i mieszane odmiany ludzkie - wyjaśnia znaczenie terminu <i>rasizm</i> - wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym	- opisuje rozmieszczenie odmian ludzkich na świecie na podstawie mapy tematycznej - klasyfikuje języki świata ze szczególnym uwzględnieniem grup językowych rodziny indoeuropejskiej - wymienia najbardziej rozpowszechnione języki świata na podstawie danych statystycznych	- charakteryzuje strukturę etniczną i narodowościową ludności świata - wskazuje przyczyny upowszechniania się wybranych języków na świecie	- przedstawia skutki zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na przykładach - wskazuje konsekwencje upowszechniania się wybranych języków na świecie	- uzasadnia konieczność walki z rasizmem - omawia wpływ podbojów kolonialnych na zróżnicowanie językowe świata
12.	Zróżnicowanie religijne i kulturowe ludności	- wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> - wymienia nazwy religii uniwersalnych - wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem religijnym i kulturowym	- charakteryzuje zróżnicowanie religijne i kulturowe świata - przedstawia strukturę wyznaniową na świecie na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje kręgi kulturowe (cywilizacyjne) na świecie oraz wskazuje ich zasięg na mapie	przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności	omawia znaczenie czynników społeczno-kulturowych w rozwoju gospodarczym wybranych regionów świata	ocenia wpływ religii na postawy społeczne i gospodarkę państw

13.	Struktura zawodowa ludności świata	- wymienia kategorie ludności na rynku pracy - wymienia czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności	- charakteryzuje czynniki decydujące o poziomie aktywności zawodowej ludności - opisuje współczynnik aktywności zawodowej wg płci w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych - omawia strukturę zatrudnienia w poszczególnych fazach rozwoju gospodarczego	- analizuje strukturę zawodową ludności wybranych państw - oblicza współczynnik aktywności zawodowej	- wyjaśnia zróżnicowanie struktury zatrudnienia w wybranych państwach i jej związek z poziomem rozwoju państwa - omawia przyczyny zmian zachodzących na rynku pracy w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego	- omawia zmiany w strukturze zatrudnienia wraz z rozwojem gospodarczym, a także ich konsekwencje na świecie oraz w wybranych krajach - charakteryzuje współczesne formy zatrudnienia
14.	Bezrobocie na świecie	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>stopa bezrobocia</i>, <i>bezrobocie ukryte</i> - wymienia rodzaje bezrobocia	- wskazuje przyczyny bezrobocia na świecie - oblicza współczynnik (stopę) bezrobocia	- porównuje zróżnicowanie stopy bezrobocia w wybranych państwach na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje rodzaje bezrobocia	- analizuje pozytywne i negatywne skutki bezrobocia - opisuje problem pracy dzieci – przyczyny, konsekwencje i obszary występowania	- omawia działania państw podejmowane w celu ograniczenia bezrobocia - przedstawia psychospołeczne skutki bezrobocia na podstawie materiałów źródłowych
15.	Geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności	- omawia czynniki wpływające na stan zdrowia ludzi na świecie - wyjaśnia przyczyny i skutki występowania chorób na świecie - wymienia typowe choroby w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo	- charakteryzuje choroby cywilizacyjne, w tym otyłość - wymienia przyczyny zgonów w najbogatszych państwach i krajach słabo rozwiniętych	- analizuje społeczne i gospodarcze skutki występowania chorób na świecie - analizuje geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności świata	- omawia zróżnicowanie dostępu do usług medycznych w różnych krajach świata na podstawie mapy tematycznej - wyjaśnia, na czym polega profilaktyka chorób	proponuje globalne i regionalne działania, które można podjąć w celu zwalczania chorób cywilizacyjnych i zakaźnych
16.	Osadnictwo wiejskie i miejskie	- wymienia rodzaje jednostek osadniczych - podaje charakterystyczne cechy wsi - wymienia funkcje miast - podaje przykłady miast o różnych funkcjach	- charakteryzuje czynniki lokalizacji i rozwoju jednostek osadniczych - charakteryzuje nowe funkcje wsi - opisuje wybrane funkcje miast	- rozpoznaje typy genetyczne kształtów wsi - opisuje wpływ czynników przyrodniczych i antropogenicznych na kształtowanie się sieci osadniczej - rozpoznaje typy miast i zespołów miejskich na świecie	- wyjaśnia przyczyny przemian zachodzących współcześnie w osadnictwie wiejskim - określa strukturę funkcjonalno-przestrzenną różnych miast - ocenia zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej miast wraz z rozwojem państw	przedstawia cechy fizjonomiczne miast typowe dla różnych regionów świata oraz ich zmiany wraz z rozwojem gospodarczym
17.	Urbanizacja na świecie	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja</i>, <i>wskaźnik urbanizacji</i> - wymienia płaszczyzny i fazy urbanizacji - wskazuje na mapie najludniejsze zespoły miejskie świata	- charakteryzuje płaszczyzny urbanizacji - opisuje fazy urbanizacji - opisuje typy zespołów miejskich i wskazuje je na mapie - wymienia przykłady megalopolis na świecie - przedstawia procesy urbanizacyjne na świecie	- analizuje przyczyny urbanizacji w wybranych regionach - porównuje zmiany liczby ludności w wybranych miastach świata na podstawie danych statystycznych - opisuje zmiany w krajobrazie wielkich miast w różnych regionach świata	- analizuje skutki urbanizacji w wybranych regionach świata - porównuje układ przestrzenny głównych typów zespołów miejskich - opisuje zróżnicowanie poziomu życia ludzi w miastach różnych typów i o różnej wielkości	porównuje problemy mieszkańców wielkich miast w państwach słabo i wysoko rozwiniętych gospodarczo

				• wyjaśnia przyczyny zróżnicowania poziomu urbanizacji w różnych częściach świata		
18./19.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Ludność i urbanizacja</i>					
III. ROLNICTWO						
20.	Czynniki rozwoju rolnictwa	Uczeń poprawnie: - wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa - określa funkcje rolnictwa	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje warunki klimatyczno-glebowe do produkcji rolnej na świecie na podstawie mapy tematycznej - ocenia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: - wyjaśnia wpływ czynników społeczno-ekonomicznych na rozwój rolnictwa na wybranych przykładach - analizuje mierniki wielkości gospodarstw rolnych w wybranych państwach	Uczeń poprawnie: - ocenia środowisko przyrodnicze ze względu na możliwości rozwoju rolnictwa na wybranych przykładach - ocenia poziom kultury rolnej oraz strukturę wielkościową i własnościową gospodarstw rolnych w wybranych krajach świata	Uczeń poprawnie: przedstawia korzyści dla rolnictwa wynikające ze zwiększenia mechanizacji i chemizacji rolnictwa
21.	Użytkowanie ziemi na świecie	- wymienia formy użytkowania ziemi - wymienia państwa o największym udziale gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi	- charakteryzuje elementy struktury użytkowania ziemi na podstawie wykresu - wskazuje przyczyny dużego zróżnicowania udziału gruntów ornych w strukturze użytkowania ziemi w wybranych państwach	- przedstawia wpływ czynników społeczno-gospodarczych na strukturę użytkowania ziemi - przedstawia zróżnicowanie struktury użytkowania ziemi na świecie na podstawie danych statystycznych	analizuje przyczyny i skutki zmian wielkości powierzchni gruntów ornych, użytków zielonych, nieużytków oraz lasów na przykładach państw leżących na różnych kontynentach	proponuje sposoby wykorzystania nieużytków do celów rolniczych
22.	Rolnictwo uprzemysłowione i rolnictwo ekologiczne	- wymienia cechy rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego - wskazuje na mapie regiony, w których przeważa rolnictwo uprzemysłowione - wyjaśnia znaczenie GMO	- wyjaśnia przyczyny rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego - wskazuje rejony upraw roślin zmodyfikowanych genetycznie na mapie świata	analizuje wybrane wskaźniki rolnictwa uprzemysłowionego	analizuje skutki rozwoju rolnictwa uprzemysłowionego i rolnictwa ekologicznego	wskazuje problemy związane z upowszechnianiem się roślin uprawnych zmodyfikowanych genetycznie
23.	Typy rolnictwa i główne regiony rolnicze na świecie	- wymienia kryteria podziału rolnictwa - wskazuje na mapie obszary występowania rolnictwa intensywnego i rolnictwa ekstensywnego	- wymienia typy rolnictwa i omawia ich rozmieszczenie na świecie - omawia różnice między rolnictwem intensywnym a ekstensywnym - charakteryzuje główne regiony rolnicze na świecie na podstawie mapy tematycznej	- opisuje cechy rolnictwa pierwotnego, tradycyjnego i rynkowego - porównuje gospodarkę rolną w wybranych regionach rolniczych	wykazuje różnice w intensywności rolnictwa w wybranych krajach świata	przedstawia argumenty za i przeciw wybranym sposobom intensyfikacji produkcji rolnej
24.	Produkcja roślinna na świecie	przedstawia podział roślin uprawnych ze względu na cechy biologiczne i produkcyjne	przedstawia zastosowanie roślin uprawnych	analizuje rozmieszczenie i wielkość produkcji roślinnej w wybranych regionach świata	wyjaśnia znaczenie uprawy zbóż, roślin przemysłowych oraz używek na świecie	wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych rozwoju

		- wymienia rośliny należące do poszczególnych grup - wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych	opisuje rozmieszczenie upraw głównych ziemioplodów na podstawie map tematycznych	- omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie wysokości plonów zbóż w wybranych krajach - oblicza wielkość plonów		rolnictwa na wielkość, rozmieszczenie i specjalizację produkcji rolnej w różnych regionach świata
25.	Produkcja zwierzęca na świecie	- wymienia czynniki wpływające na produkcję zwierzęcą - wymienia produkty pochodzenia zwierzęcego - przedstawia państwa o największym pogłowie wybranych zwierząt gospodarskich	- wskazuje kierunki chowu zwierząt - przedstawia typy chowu zwierząt gospodarskich - charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich na podstawie map tematycznych i danych statystycznych - wymienia czołowych importerów i eksporterów wołowiny i wieprzowiny na podstawie danych statystycznych	- omawia zróżnicowanie hodowli na świecie - wyjaśnia różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym - analizuje produkcję zwierzęcą w wybranych regionach świata	wyjaśnia zależność chowu wybranych zwierząt gospodarskich na świecie od czynników przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych	wykazuje zależność pomiędzy pogłowiem wybranych gatunków zwierząt gospodarskich a wielkością produkcji mięsa, mleka i innych produktów
26.	Rybnictwo	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybnictwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> - przedstawia główne łowiska na świecie na podstawie mapy tematycznej - wymienia kraje o najniższym spożyciu ryb w przeliczeniu na 1 mieszkańca na podstawie danych statystycznych	- wskazuje na mapie kraje o największych światowych połowach morskich - omawia gospodarcze wykorzystanie wybranych gatunków ryb - wskazuje przyczyny nadmiernego odławiania organizmów morskich	- podaje różnice między akwakulturą a rybołówstwem - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania wielkości połowów ryb w wybranych państwach świata - analizuje zagrożenia produktywności mórz i oceanów	- analizuje przestrzenne zróżnicowanie wielkości spożycia ryb na świecie - podaje przykłady zagrożeń wywołanych nadmierną eksploatacją mórz i oceanów - wskazuje możliwości rozwoju wykorzystania zasobów oceanów i mórz	przedstawia sposoby zapobiegania wyczerpywaniu się zasobów wód morskich i śródlądowych
27.	Wyżywienie ludności świata	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głód, niedożywienie, głód utajony</i> - podaje normy żywieniowe na świecie wg FAO - wskazuje liczbę głodujących na świecie na podstawie danych statystycznych	- wyjaśnia przyczyny oraz skutki głodu i niedożywienia ludności na świecie - analizuje rozmieszczenie obszarów niedoboru i nadwyżek żywności na podstawie mapy tematycznej - wskazuje największych eksporterów żywności na świecie na podstawie danych statystycznych	- opisuje problemy wyżywienia ludności świata na podstawie różnych źródeł - wyjaśnia, dlaczego w niektórych krajach świata o sprzyjających warunkach rozwoju rolnictwa występuje problem niedożywienia ludności	- porównuje i uzasadnia strukturę spożycia żywności w państwach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo - wyjaśnia wpływ działalności rolniczej na inne elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej i kulturowej	- proponuje działania, które można podjąć w celu zwiększenia produkcji rolnej na świecie, zmiany struktury produkcji oraz dystrybucji żywności - proponuje sposoby walki z głodem
28.	Leśnictwo	- wymienia funkcje lasów - wskazuje kraje o największej lesistości	przedstawia rozmieszczenie największych kompleksów leśnych na Ziemi	opisuje zasoby leśne świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych	wykazuje skutki nieracjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata	uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie

		- wymienia kraje o największym udziale w światowej produkcji drewna - wyjaśnia znaczenie terminu <i>deforestacja</i>	- przedstawia zróżnicowanie lesistości na świecie na podstawie mapy tematycznej - wymienia sposoby prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej w różnych regionach	wskazuje przyczyny oraz skutki wycinania i niszczenia lasów równikowych		podaje przykłady działań zapobiegających zmniejszaniu się powierzchni lasów na świecie
29./30.	Lekcja powtórzeniowa i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Rolnictwo</i>					
IV. PRZEMYSŁ						
31.	Zmieniająca się rola przemysłu we współczesnym świecie	Uczeń poprawnie: - wymienia funkcje przemysłu - wymienia etapy procesu industrializacji - wskazuje na mapie kraje nowo uprzemysłowione - przedstawia kryteria podziału przemysłu i funkcje przemysłu	Uczeń poprawnie: - omawia udział przemysłu w tworzeniu PKB w wybranych krajach na podstawie wykresu - charakteryzuje kraje nowo uprzemysłowione - opisuje rozwój przemysłu i zmiany w strukturze produkcji przemysłowej	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje strukturę i rolę przemysłu w krajach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego - omawia rolę przemysłu w gospodarce państw - przedstawia zróżnicowanie poziomu rozwoju przemysłu na świecie	Uczeń poprawnie: - uzasadnia różnice ilościowe i jakościowe produkcji przemysłowej państw o różnym poziomie rozwoju - omawia wpływ przemysłu na wzrost gospodarczy i jakość życia ludności świata	Uczeń poprawnie: wyjaśnia przyczyny i skutki wzrastającej roli krajów nowo uprzemysłowionych w światowej gospodarce na podstawie dostępnych źródeł
32.	Czynniki lokalizacji przemysłu	- wymienia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu - wymienia przykłady zakładów przemysłowych uzależnionych od czynników przyrodniczych i pozapryrodniczych	- przedstawia przyrodnicze i pozapryrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na wybranych przykładach - omawia przymusową, związaną oraz swobodną lokalizację przemysłu	- wskazuje wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych branż - wyjaśnia znaczenie behawioralnych czynników lokalizacji przemysłu	porównuje zróżnicowanie zasobów pracy w przemyśle tradycyjnym i przemyśle zaawansowanej technologii	omawia zmianę roli czynników lokalizacji przemysłu w czasie
33.	Zasoby naturalne Ziemi. Podział i rola surowców mineralnych	- przedstawia podział zasobów naturalnych - podaje przykłady zastosowania wybranych surowców - wyjaśnia znaczenie terminu <i>recykling</i>	- charakteryzuje surowce metaliczne, chemiczne i skalne - przedstawia znaczenie poszczególnych zasobów naturalnych - opisuje rozmieszczenie wybranych surowców mineralnych na podstawie mapy tematycznej - omawia recykling jako nowe źródło surowców	- wyjaśnia rolę surowców mineralnych w rozwoju przemysłu - przedstawia głównych producentów surowców mineralnych	- uzasadnia potrzebę racjonalnego gospodarowania surowcami mineralnymi - charakteryzuje światowe zasoby i wydobycie wybranych surowców mineralnych na podstawie danych statystycznych	wyjaśnia przyczyny wzrostu roli metali ziem rzadkich w gospodarce światowej na podstawie dostępnych źródeł
34.	Bilans energetyczny świata	- przedstawia podział źródeł energii - podaje przykłady zastosowań surowców energetycznych - wymienia największych producentów wybranych surowców energetycznych	- opisuje wykorzystanie odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii - charakteryzuje zmiany w bilansie energetycznym świata - wskazuje ośrodki wydobycia surowców energetycznych	- opisuje rozmieszczenie i wielkość wydobycia wybranych surowców energetycznych na świecie na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych - charakteryzuje kierunki eksportu i importu surowców	wyjaśnia znaczenie ropy naftowej dla gospodarki energetycznej państw oraz dla handlu międzynarodowego	wykazuje dysproporcje w rozmieszczeniu rejonów produkcji i konsumpcji surowców energetycznych oraz konsekwencje tych dysproporcji

			na świecie na podstawie mapy tematycznej	energetycznych na podstawie danych statystycznych		
35.	Produkcja energii elektrycznej	wskazuje głównych producentów energii elektrycznej na świecie na podstawie danych statystycznych	- opisuje znaczenie energii elektrycznej dla gospodarki i życia codziennego - charakteryzuje zmiany w strukturze zużycia energii następujące wraz z rozwojem gospodarczym państw świata	- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania źródeł produkcji energii elektrycznej - omawia zmiany wielkości produkcji energii elektrycznej na świecie	- wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a strukturą produkcji energii elektrycznej w danym państwie - opisuje aktualne tendencje i kierunki w energetyce światowej	ocenia skutki rosnącego zużycia energii elektrycznej oraz uzasadnia konieczność pozyskiwania jej nowych źródeł
36.	Typy elektrowni	- wymienia typy elektrowni - wskazuje największe hydroelektrownie oraz elektrownie atomowe na mapie świata	- charakteryzuje różne typy elektrowni - przedstawia udział energii elektrycznej pochodzącej z różnych elektrowni w wybranych krajach na podstawie danych statystycznych	- przedstawia wady i zalety różnych typów elektrowni - wyjaśnia rolę i znaczenie energetyki alternatywnej - wyjaśnia, dlaczego energetyka alternatywna rozwija się w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo	- wykazuje związek pomiędzy warunkami przyrodniczymi a lokalizacją różnych typów elektrowni - podaje przyczyny i skutki rozwoju energetyki atomowej	opisuje możliwości wykorzystywania wykorzystania alternatywnych źródeł energii w wybranych krajach świata
37.	Obszary koncentracji przemysłu i procesy jego restrukturyzacji	- wymienia rodzaje okręgów przemysłowych - wskazuje na mapie przykłady okręgów przemysłowych na świecie	- wyjaśnia czynniki przestrzennej koncentracji przemysłu - charakteryzuje rozmieszczenie i rozwój obszarów koncentracji przemysłu na wybranych przykładach	- charakteryzuje etapy rozwoju okręgu przemysłowego - wykazuje skutki restrukturyzacji przemysłu	wyjaśnia zależność między restrukturyzacją przemysłu a rozwojem okręgów przemysłowych	wyjaśnia tendencje zmian w rozwoju i rozmieszczeniu okręgów przemysłowych na świecie
38.	Przemysł zaawansowanej technologii	- wymienia czynniki lokalizacji przemysłu high-tech - wskazuje największe ośrodki przemysłu high-tech na podstawie mapy	- opisuje czynniki lokalizacji zakładów przemysłu zaawansowanej technologii - przedstawia znaczenie przemysłu high-tech - omawia rozmieszczenie wybranych technopolii na świecie - charakteryzuje wybrane technopole	- opisuje cechy przemysłu zaawansowanej technologii - omawia formy organizacji przestrzennej przemysłu high-tech	- podaje korzyści związane z tworzeniem i funkcjonowaniem parków technologicznych - analizuje znaczenie przemysłu high-tech	ocenia wpływ przemysłu zaawansowanej technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia
39./40.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Przemysł</i>					
V. USŁUGI						
41.	Znaczenie usług we współczesnym świecie	Uczeń poprawnie: - klasyfikuje usługi - podaje przykłady usług podstawowych i wyspecjalizowanych	Uczeń poprawnie: - charakteryzuje znaczenie usług materialnych i niematerialnych - wymienia sekcje usługowe wg PKD	Uczeń poprawnie: - opisuje etapy rozwoju usług - wykazuje znaczenie usług dla gospodarki państw	Uczeń poprawnie: analizuje udział usług w strukturze zatrudnienia w wybranych krajach świata na podstawie danych statystycznych	Uczeń poprawnie: wykazuje znaczenie usług wyspecjalizowanych dla rozwoju społeczno-gospodarczego państw

42.	Podział i rola komunikacji	• przedstawia podział komunikacji • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, łączność, terminal</i>	• przedstawia uwarunkowania rozwoju komunikacji • przedstawia rolę komunikacji w gospodarce	• analizuje dynamikę wzrostu zapotrzebowania na usługi transportowe i łącznościowe na poszczególnych etapach rozwoju	• omawia wpływ postępu cywilizacyjnego na wzrost popytu na usługi komunikacyjne na podstawie dostępnych źródeł	• ocenia rolę nowoczesnych usług komunikacyjnych w działalności gospodarczej państw
43.	Transport lądowy na świecie	• przedstawia kryteria podziału transportu • wymienia czynniki przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne warunkujące rozwój sieci transportowej • wskazuje na mapie kraje o dużej gęstości sieci drogowej i kolejowej	• opisuje czynniki warunkujące rozwój sieci transportowej • omawia gęstość sieci dróg na świecie na podstawie mapy tematycznej • charakteryzuje gęstość sieci kolejowej na świecie na podstawie mapy tematycznej • wymienia najdłuższe rurociągi i gazociągi na świecie	• analizuje wielkość i rodzaje ładunków przewożonych różnymi rodzajami transportu lądowego w wybranych krajach • określa rolę transportu przesyłowego	• omawia wady i zalety transportu samochodowego kolejowego i przesyłowego	• omawia zmiany znaczenia transportu kolejowego na świecie
44.	Żegluga i transport lotniczy na świecie	• wskazuje na mapie największe porty morskie na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tania bandera, żegluga kabotażowa</i> • wymienia największe porty lotnicze pod względem liczby odprawianych pasażerów na świecie i wskazuje je na mapie	• podaje przyczyny, dla których armatorzy rejestrują statki w krajach taniej bandery • wskazuje na mapie najważniejsze szlaki żeglugi śródlądowej na poszczególnych kontynentach • charakteryzuje uwarunkowania rozwoju transportu lotniczego	• opisuje wielkość przeładunku i strukturę towarów przeładowywanych w największych portach świata na podstawie mapy tematycznej i danych statystycznych • opisuje sieć transportu śródlądowego na świecie na podstawie mapy tematycznej • omawia znaczenie transportu lotniczego	• omawia wady i zalety transportu wodnego i lotniczego • przedstawia rolę kanałów w skracaniu dróg morskich • wyjaśnia, dlaczego rola żeglugi śródlądowej w wielu krajach jest coraz mniejsza	• wyjaśnia zmiany znaczenia poszczególnych rodzajów transportu wraz z rozwojem społeczno-gospodarczym • określa wpływ światowego kryzysu ekonomicznego na natężenie oraz kierunki ruchu pasażerów i towarów na podstawie dostępnych źródeł
45.	Rola i znaczenie łączności na świecie	• podaje przykłady wykorzystania nowoczesnych usług telekomunikacyjnych w życiu codziennym • wymienia przyczyny spadku znaczenia usług pocztowych	• podaje przykłady dużego wpływu łączności na współczesną gospodarkę • opisuje rozwój wybranych współczesnych środków łączności • wykazuje spadek znaczenia usług pocztowych na podstawie danych statystycznych	• opisuje rolę telekomunikacji komputerowej w światowej gospodarce • omawia rolę postępu technologicznego w rozwoju telekomunikacji	• wykazuje zróżnicowanie dostępu do telefonii komórkowej oraz internetu w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego na podstawie danych statystycznych	• wykazuje zagrożenia związane z nowoczesną technologią informacyjną
46.	Rozwój turystyki na świecie	• klasyfikuje turystykę wg różnych kryteriów • wyjaśnia, co składa się na atrakcyjność turystyczną	• przedstawia przyczyny rozwoju turystyki na świecie • omawia zróżnicowanie ruchu turystycznego na świecie wg regionów na podstawie danych statystycznych • wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki	• analizuje cele ruchu turystycznego we współczesnym świecie • opisuje cechy i uwarunkowania ruchu turystycznego na świecie • wyjaśnia, czym jest monokultura turystyczna	• przedstawia ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze skutki rozwoju turystyki na wybranych przykładach	• wykazuje znaczenie turystyki dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów i regionów świata

47.	Regiony turystyczne świata	- wymienia regiony atrakcyjne turystycznie - wskazuje kraje najczęściej odwiedzane przez turystów - wymienia nowe siedem cudów świata	- charakteryzuje najważniejsze regiony turystyczne świata na podstawie różnych źródeł - opisuje atrakcje turystyczne wybranych regionów Europy	opisuje walory turystyczne wybranych ośrodków i regionów turystycznych na świecie na podstawie różnych źródeł	- wyjaśnia przyczyny dużego udziału Europy w międzynarodowym rozwoju turystycznym - porównuje regiony o różnym stopniu zagospodarowania turystycznego	- wskazuje korzyści wynikające z rozwoju turystyki - analizuje niekorzystne zmiany w środowisku przyrodniczym związane z rozwojem różnych form turystyki
48.	Nowoczesne usługi	- wymienia nowoczesne usługi - podaje nazwy największych banków na świecie pod względem przychodów	podaje przyczyny rozwoju nowoczesnych usług bankowych, ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych	- wykazuje dysproporcje w dostępie do nowoczesnych usług finansowych, edukacyjnych i zdrowotnych - uzasadnia duży wpływ banków i giełd na funkcjonowanie gospodarki i życie człowieka - przedstawia na podstawie danych statystycznych poziom zaspokojenia potrzeb na usługi podstawowe i wyspecjalizowane w państwach o różnym poziomie rozwoju gospodarczego	- analizuje przestrzenne zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie - omawia współzależność procesu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu edukacji i nauki - omawia wpływ nowoczesnych usług na życie i działalność człowieka (<i>Interakcje</i>)	wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług dla rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych krajów świata ze szczególnym uwzględnieniem usług finansowych

49./50. Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału *Usługi*

VI. PROBLEMY WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

51.	Dysproporcje w rozwoju krajów świata	Uczeń poprawnie: - wymienia czynniki wpływające na dysproporcje w rozwoju społeczno-gospodarczym krajów świata - wskazuje na mapie kraje bogatej Północy i biednego Południa	Uczeń poprawnie: - wskazuje przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw i regionów świata - wymienia państwa należące do grupy BRICS	Uczeń poprawnie: - analizuje wybrane mierniki poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego i jakości życia mieszkańców na podstawie danych statystycznych - wskazuje cechy demograficzne, społeczne i gospodarcze państw bogatej Północy i biednego Południa	Uczeń poprawnie: wyjaśnia przyczyny i konsekwencje podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe	Uczeń poprawnie: proponuje działania mające na celu zmniejszenie dysproporcji rozwoju w społeczno-gospodarczym krajów oraz regionów
52.	Proces globalizacji na świecie	- wskazuje płaszczyzny globalizacji - wymienia największe korporacje na świecie na podstawie danych statystycznych	- wskazuje przyczyny globalizacji na świecie - definiuje indeks globalizacji i wskazuje kraje o najwyższym indeksie globalizacji	- wskazuje przyczyny wzrostu znaczenia korporacji międzynarodowych dla gospodarki światowej - przedstawia przejawy globalizacji na płaszczyznach: politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturowej	wskazuje i uzasadnia pozytywne i negatywne skutki globalizacji	wyjaśnia, dlaczego globalizacja na płaszczyźnie ekonomicznej ma największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy świata

53.	Współpraca międzynarodowa	- wskazuje płaszczyzny integracji międzynarodowej - wymienia główne organy ONZ - podaje przykłady krajów członkowskich Unii Europejskiej	- przedstawia formy współpracy międzynarodowej - omawia rozmieszczenie wybranych organizacji międzynarodowych na świecie na podstawie mapy tematycznej	- omawia działalność wybranych organizacji międzynarodowych o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym i militarnym - podaje przykłady krajów członkowskich wybranych organizacji międzynarodowych	wskazuje przyczyny i skutki integracji europejskiej	omawia rolę i znaczenie organizacji naukowych, sportowych oraz kulturalnych na świecie na podstawie dostępnych źródeł
54.	Znaczenie handlu międzynarodowego	- przedstawia przedmioty obrotu międzynarodowego - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, reeksport, bilans handlowy</i> - podaje przykłady państw o dodatnim lub ujemnym bilansie handlowym na podstawie danych statystycznych	- przedstawia czynniki rozwoju handlu międzynarodowego - przedstawia rodzaje obrotów w handlu międzynarodowym - opisuje bilans handlowy i bilans płatniczy	- analizuje współczesne problemy międzynarodowej wymiany handlowej - analizuje strukturę towarową i geograficzną obrotów handlu światowego	ocenia uwarunkowania rozwoju handlu międzynarodowego	wyjaśnia wpływ międzynarodowej wymiany handlowej na rozwój społeczno-gospodarczy państw
55.	Konflikty międzynarodowe	- wymienia źródła konfliktów na świecie - wyjaśnia, czym różni się terroryzm od konfliktu zbrojnego	- przedstawia przyczyny konfliktów na świecie - przedstawia zagrożenia związane z terroryzmem	omawia przyczyny wybranych zamachów terrorystycznych na świecie	przedstawia skutki konfliktów zbrojnych i terroryzmu	omawia działania organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowane w celu ograniczenia terroryzmu i konfliktów zbrojnych
56.	Rejony konfliktów międzynarodowych Izolacjonizm	- podaje przykłady państw, w których toczą się konflikty etniczne - wskazuje na mapie państwa objęte arabską wiosną	- przedstawia przyczyny rozprzestrzeniania się konfliktów w wybranym regionie świata - przedstawia przebieg wybranego konfliktu zbrojnego na podstawie dostępnych źródeł - podaje przykłady izolacji państwowej na świecie	- omawia przebieg konfliktów w Europie, Azji i w Afryce oraz wskazuje na mapie świata obszary objęte tymi konfliktami - omawia przyczyny izolacji państwowej na świecie	- omawia konsekwencje izolacjonizmu państw na płaszczyznach: politycznej, społecznej i gospodarczej - omawia rolę ONZ w rozwiązywaniu konfliktów zbrojnych	- ocenia wpływ konfliktów zbrojnych na pogłębienie się różnic między bogatymi a biednymi krajami świata - omawia konflikty toczące się aktualnie na świecie na podstawie źródeł
57./58.	Powtórzenie i sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Problemy współczesnego świata</i>					
VII. CZŁOWIEK W PRZESTRZENI PRZYRODNICZEJ						
59.	Relacje człowiek – środowisko	Uczeń poprawnie: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>środowisko przyrodnicze, środowisko geograficzne, antropopresja</i> - wymienia poglądy na temat relacji człowiek – środowisko	Uczeń poprawnie: - przedstawia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego - omawia podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju	Uczeń poprawnie: przedstawia poglądy filozoficzne dotyczące relacji człowiek – środowisko przyrodnicze	Uczeń poprawnie: - analizuje relację człowiek – środowisko przyrodnicze na różnych etapach rozwoju społeczno-gospodarczego - ocenia możliwości realizacji podstawowych zasad zrównoważonego rozwoju w skali lokalnej, regionalnej i globalnej	Uczeń poprawnie: ocenia skutki zmian środowiska w holocenie związane z działalnością człowieka

60.	Wpływ działalności człowieka na atmosferę	- wymienia przyczyny globalnego ocieplenia klimatu - podaje przyczyny powstawania smogu i kwaśnych opadów	- analizuje przestrzenne zróżnicowanie zanieczyszczeń powietrza na świecie na podstawie mapy tematycznej - wymienia skutki nadmiernej emisji zanieczyszczeń do atmosfery	- omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na zmniejszanie się warstwy ozonowej - opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na atmosferę ze szczególnym uwzględnieniem zmian klimatycznych	- wyjaśnia, dlaczego wzrost efektu cieplarnianego jest uważany za problem globalny - ocenia skutki zmian w środowisku wywołanych kwaśnymi opadami	przedstawia przykłady działań organizacji międzynarodowych i rządów państw podejmowanych w celu redukcji zanieczyszczeń atmosfery
61.	Wpływ działalności człowieka na hydrosferę i litosferę	- wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery - wskazuje obszary niedoboru wody na świecie na podstawie mapy tematycznej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>lej depresyjny, recykling</i>	- omawia gospodarowanie zasobami wodnymi - podaje przykłady katastrof ekologicznych - omawia przykłady wpływu działalności gospodarczej człowieka na litosferę	- wyjaśnia przyczyny niedoboru wody w wybranych regionach świata - wyjaśnia sposoby walki z odpadami przemysłowymi i komunalnymi - proponuje działania człowieka wspomagające racjonalne gospodarowanie wodą	- przedstawia skutki nadmiernego poboru wody w wyniku działalności gospodarczej człowieka - opisuje kierunki oddziaływania człowieka na litosferę - wymienia sposoby ograniczania ilości odpadów przemysłowych i komunalnych	proponuje działania zapobiegające morskim katastrofom ekologicznym
62.	Wpływ działalności człowieka na pedosferę i biosferę	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>erozja, degradacja gleb</i> - podaje cechy gleb zdegradowanych - podaje przyczyny pustynnienia - wskazuje na mapie obszary zagrożone pustynnieniem	- podaje przyczyny degradacji gleb - wskazuje przykłady wpływu działalności człowieka na degradację i dewastację gleb	- podaje sposoby ograniczenia erozji gleb - analizuje przyczyny i skutki wylesiania	- omawia wpływ człowieka na biosferę - dowodzi na przykładach, że naruszenie stabilności ekosystemów może powodować nieodwracalne zmiany w środowisku naturalnym	uzasadnia konieczność ochrony gleb przed degradacją i przedstawia sposoby zapobiegania niszczeniu gleby
63.	Działania na rzecz ochrony środowiska	- wymienia strategie ochrony środowiska - podaje nazwy organizacji zajmujących się ochroną środowiska	- wskazuje sposoby ratowania środowiska geograficznego - podaje przykłady działań wybranych organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną środowiska - podaje przykłady rezerwatów biosfery	omawia międzynarodowe inicjatywy w zakresie ochrony środowiska	wyróżnia i charakteryzuje siedem kategorii obszarów chronionych	przedstawia przykłady działań podejmowanych przez rządy krajów, organizacje międzynarodowe i regionalne w celu rozwiązywania problemów globalnych i lokalnych w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody
64.	Sprawdzenie wiadomości z rozdziału <i>Człowiek w przestrzeni przyrodniczej</i>					
65.	Warsztaty terenowe – badanie dostępności do usług w najbliższej okolicy	- wybiera obszar badań - zaznacza na mapie najbliższej okolicy wybrane przedsiębiorstwa usługowe	- zbiera informacje o podmiotach gospodarczych świadczących usługi na badanym terenie - określa znaczenie wybranych przedsiębiorstw usługowych dla społeczności lokalnej	- dobiera narzędzia badawcze w celu określenia dostępności usług w najbliższej okolicy - prowadzi dokumentację badawczą - analizuje informacje uzyskane w czasie badania i wyciąga wnioski	- prezentuje wyniki badań - ocenia wpływ usług na poziom życia ludności w najbliższej okolicy	prognozuje zmiany w dostępności do usług w najbliższej okolicy w czasie

66.	Warsztaty terenowe – wpływ funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego na otoczenie lokalne	• zbiera ogólne dane na temat lokalnego przedsiębiorstwa produkcyjnego (nazwa, adres, profil działalności, położenie, rok założenia, ważniejsze etapy rozwoju, wielkość i struktura zatrudnienia)	• przeprowadza badania w przedsiębiorstwie przemysłowym w zakresie profilu i wielkości produkcji, a także rynków zaopatrzenia i zbytu	• dobiera pytania badawcze w celu uzyskania informacji na temat przedsiębiorstwa przemysłowego • dokumentuje wyniki badań • omawia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przemysłowego w środowisku lokalnym	• prezentuje wyniki badań • ocenia wpływ przedsiębiorstwa przemysłowego na przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne elementy przestrzeni geograficznej	• ukazuje perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa z uwzględnieniem zmian w wielkości produkcji i zatrudnienia